

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

27 серпня 2024 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОНТОЛОГІЯ ТА ГНОСЕОЛОГІЯ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 033 «Філософія»

освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра філософсько-історичних студій та масових комунікацій

Схвалено на засіданні кафедри
філософсько-історичних студій
та масових комунікацій
23 серпня 2024 р., протокол № 2

Завідувач кафедри

 Вадим СЛЮСАР

Гарант освітньо-професійної
програми

 Вадим СЛЮСАР

Розробник: к. філос. н., доцент кафедри філософсько-історичних студій та
масових комунікацій Ірина ВІТЮК

Житомир
2024 – 2025 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	<i>Випуск 2</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 19 / 2</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Онтологія та гносеологія» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 31 серпня 2023 р., протокол № 11

Робоча програма навчальної дисципліни «Онтологія та гносеологія» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 033 «Філософія», освітньо-професійна програма «Масові комунікації, коучинг та консалтинг» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя 27 серпня 2024 р., протокол № 7

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність 033 Філософія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 3,5	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції
		48 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		40 год.
Індивідуальні завдання		
Вид контролю: екзамен		

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 66 % аудиторних занять, 34 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є ознайомити дати студентам знання основних досягнень сучасної, світової і вітчизняної філософської думки в галузі онтології та гносеології та взаємодії і взаємозв'язку онтології та гносеології з іншими складовими філософського знання та знання інших наукових дисциплін, розкрити сутність основних понять і концепцій онтології та гносеології і їх значення як для розвитку сучасної науки, так і для розвитку і оновлення сучасної філософії

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- розвиток ерудиції і загальної філософської культури студентів;
- ознайомити студентів із сучасними дослідженнями у галузі онтології та гносеології;
- ознайомити студентів з основними онтологічними та гносеологічними проблемами у структурі сучасного філософського знання;
- навчити студентів застосовувати методи гносеологічного аналізу (аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання) у професійній та науковій діяльності;
- визначити межі та можливості людського пізнання в контексті сучасних викликів (цифровізація, штучний інтелект, віртуальна реальність).

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей** визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 033 «Філософія» та освітньо-професійною програмою «Масові комунікації, коучинг та консалтинг»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

СК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.

СК 2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.

СК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК 5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

СК 10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні здобути такі **результати навчання** за спеціальністю 033 «Філософія»:

ПР 1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.

ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.

ПР 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.

ПР 8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.

ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.

ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19/5

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. ОНТОЛОГІЯ

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ОНТОЛОГІЇ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР1, ПР4, ПР6, ПР7, ПР8, ПР10, ПР12, ПР17)

1. Визначення онтології як науки про буття
2. Основні питання і завдання онтології
3. Відмінність онтології від інших філософських дисциплін
4. Методи онтологічного дослідження

Тема 2. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ОНТОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Онтологія в античній філософії: Платон, Аристотель
2. Середньовічна онтологія: філософія християнства і богослов'я
3. Новочасна онтологія: Рене Декарт, Спіноза, Ляйбніц
4. Сучасні напрями в онтології: екзистенціалізм, феноменологія, аналітична філософія

Тема 3. АБСОЛЮТНЕ І ВІДНОСНЕ БУТТЯ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Поняття абсолютного буття
2. Визначення відносного буття
3. Співвідношення абсолютного і відносного
4. Філософські концепції абсолютного і відносного буття.

Тема 4. КАТЕГОРІЇ БУТТЯ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Основні категорії онтології (буття, існування, сутність, явище)
2. Співвідношення категорій буття і пізнання
3. Роль категорії сутності у філософії
4. Категоріальна структура світу

Тема 5. ПРОБЛЕМА СУБСТАНЦІЇ І АКЦИДЕНЦІЇ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР1, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Поняття субстанції у класичній філософії
2. Визначення акциденції

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 6

3. Взаємозв'язок субстанції та акциденції
4. Сучасні підходи до субстанції

Тема 6. ФІЛОСОФСЬКА ІДЕЯ БОГА В ОНТОЛОГІЇ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Бог як абсолютне буття
2. Основні аргументи онтологічного доказу Бога
3. Критика онтологічного аргументу
4. Роль ідеї Бога в метафізиці

Тема 7. ЧАС І ПРОСТІР У МЕТАФІЗИЦІ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Поняття часу і простору.
2. Різні філософські підходи до часу (реалізм, ідеалізм, релятивізм).
3. Простір як онтологічна категорія.
4. Час і простір у сучасній філософії та фізиці.

Тема 8. СВОБОДА ВОЛІ ЯК ОНТОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР1, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Поняття свободи волі.
2. Онтологічні аспекти свободи.
3. Детермінізм і свобода.
4. Можливі моделі свободи волі.

Тема 9. ОСОБЛИВОСТІ ОНТОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10, ПР12)

1. Свідомість як онтологічне явище.
2. Взаємозв'язок свідомості і буття.
3. Матеріалістичні та ідеалістичні підходи до свідомості.
4. Свідомість і суб'єктність у метафізиці.

Змістовий модуль 2. ГНОСЕОЛОГІЯ

Тема 1. ВИХІДНІ ПРОБЛЕМИ ТА КАТЕГОРІЇ ГНОСЕОЛОГІЇ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР8, ПР10, ПР12, ПР17)

1. Визначення предмету і завдань гносеології.
2. Основні категорії: суб'єкт, об'єкт, пізнання, істина.
3. Відмінність гносеології від епістемології.
4. Роль пізнання у формуванні знання.

Тема 2. ІСТОРИЧНІ ТИПИ ПІЗНАННЯ І ЗНАННЯ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10, ПР12)

1. Міфологічне знання та його особливості.
2. Релігійне знання: віра і пізнання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 7

3. Філософське знання: логіка та рефлексія.
4. Наукове знання: експеримент і доказ.
5. Сучасний плюралізм знань.

**Тема 3. КАТЕГОРІАЛЬНІ ОСНОВИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
УЯВЛЕНЬ** (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Основні категорії пізнання
2. Взаємозв'язок суб'єкта і об'єкта пізнання.
3. Пізнавальна ситуація і її роль
4. Методи пізнання: класифікація та значення

Тема 4. МОВНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР ПІЗНАННЯ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10, ПР12)

1. Мова як форма і засіб пізнання
2. Вплив мовної структури на знання
3. Істина і мовне висловлювання
4. Текст, дискурс і формування знання

Тема 5. РІВНІ ТА ФОРМИ ПІЗНАННЯ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Чуттєве та раціональне пізнання.
2. Роль інтуїції, уяви, розуму.
3. Єдність і різноманітність форм пізнання.
4. Взаємодія рівнів пізнання в процесі.

Тема 6. ПІЗНАННЯ І КУЛЬТУРА УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Взаємозв'язок пізнання та культури.
2. Знання як форма культурного досвіду.
3. Історико-культурні типи пізнання.
4. Вплив сучасної культури на уявлення про істину.

Тема 7. ПРОБЛЕМА ІСТИНИ В ПІЗНАННІ УЯВЛЕНЬ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР10)

1. Основні філософські підходи до істини.
2. Кореспондентна, когерентна, прагматична концепції.
3. Критерії істини і проблема їх обґрунтування.
4. Відмінність істини від помилки, ілюзії, переконання.

Тема 8. ТВОРЧИЙ ХАРАКТЕР ПІЗНАННЯ (ЗК1, ЗК2, СК1, СК3, СК5, СК10, ПР4, ПР6, ПР7, ПР8, ПР10, ПР12, ПР17)

1. Креативність мислення у пізнавальному процесі.
2. Роль уяви у формуванні нових знань.
3. Евристика як метод наукового відкриття.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024	
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 8	

4. Інтеграція нового знання у систему знань.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього -го	у тому числі				
л		п	лр	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовний модуль 1. Онтологія						
Тема 1. Предмет і метод онтології	6	2	2	–	–	2
Тема 2. Історичний розвиток онтологічних уявлень	6	2	–	–	–	4
Тема 3. Абсолютне і відносне буття	6	2	2	–	–	2
Тема 4. Категорії буття	8	4	2	–	–	2
Тема 5. Проблема субстанції і акциденції	6	2	2	–	–	2
Тема 6. Філософська ідея бога в онтології	8	4	2	–	–	2
Тема 7. Час і простір у метафізиці	8	4	2	–	–	2
Тема 8. Свобода волі як онтологічна проблема	6	2	2	–	–	2
Тема 9. Особливості онтологічного аналізу людської свідомості	5	2	1	–	–	2
Модульний контроль 1	1	–	1	–	–	–
Всього	60	24	16	–	–	20
Змістовний модуль 2. Гносеологія						
Тема 10. Вихідні проблеми та категорії гносеології	6	2	2	–	–	2
Тема 11. Історичні типи пізнання і знання	6	2	2	–	–	2
Тема 12 Категоріальні основи пізнавального процесу	6	2	2	–	–	2
Тема 13. Мовно-лінгвістичний вимір пізнання	8	4	2	–	–	2
Тема 14. Рівні та форми пізнання	8	4	2	–	–	2
Тема 15. Пізнання і	8	4	2	–	–	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024	
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19/9	

культура						
Тема 16. Проблема істини у пізнанні	10	4	2	–	–	4
Тема 17. Творчий характер пізнання	7	2	1	–	–	4
Модульний контроль 2	1	–	1	–	–	–
Всього	60	24	16	–	–	20
Разом	120	48	32	–	–	40

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовний модуль 1. Онтологія		
1.	Тема 1. Предмет і метод онтології	2
2.	Тема 3. Абсолютне і відносне буття	2
3.	Тема 4. Категорії буття	2
4.	Тема 5. Проблема субстанції і акциденції	2
5.	Тема 6. Філософська ідея бога в онтології	2
6.	Тема 7. Час і простір у метафізиці	2
7.	Тема 8. Свобода волі як онтологічна проблема	2
8.	Тема 9. Особливості онтологічного аналізу людської свідомості	1
Змістовний модуль 2. Гносеологія		
9.	Тема 10. Вихідні проблеми та категорії гносеології	2
10.	Тема 11. Історичні типи пізнання і знання	2
11.	Тема 12. Категоріальні основи пізнавального процесу	2
12.	Тема 13. Мовно-лінгвістичний вимір пізнання	2
13.	Тема 14. Рівні та форми пізнання	2
14.	Тема 15. Пізнання і культура	2
15.	Тема 16. Проблема істини у пізнанні	2
16.	Тема 17. Творчий характер пізнання	1
	РАЗОМ	30

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовний модуль 1. Онтологія		
1. 1	Тема 1. Предмет і метод онтології	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 10

	Метафізика та онтологія: історія і сучасність Онтологія як окрема галузь філософського знання	
2. 2	Тема 2. Історичний розвиток онтологічних уявлень Основні проблеми онтології	4
3.	Тема 3. Абсолютне і відносне буття Сутність та існування	2
4.	Тема 4. Категорії буття Основні категорії онтології	2
5.	Тема 5. Проблема субстанції і акциденції Критика субстанціалізму в процесній філософії (Вайтгед), реляційній онтології та квантовій фізиці	2
6.	Тема 6. Філософська ідея бога в онтології Онто-теологічна конституція західної метафізики	2
7.	Тема 7. Час і простір у метафізиці Проблема нереальності часу	2
8.	Тема 8. Свобода волі як онтологічна проблема Сумісність свободи волі з детермінізмом буття	2
9.	Тема 9. Особливості онтологічного аналізу людської свідомості Сучасна дискусія про «важке питання свідомості» (Чалмерс) та онтологічні імплікації нейронаук	2
Змістовний модуль 2. Гносеологія		
10.	Тема 10. Вихідні проблеми та категорії гносеології Основні проблеми гносеології (суб'єкт–об'єкт, пізнаваність світу, межі пізнання тощо)	2
11.	Тема 11. Історичні типи пізнання і знання Зміна історичних типів раціональності (класична → некласична → постнекласична)	2
12.	Тема 12. Категоріальні основи пізнавального процесу Дискусія між трансцендентальною логікою Канта та лінгвістичним релятивізмом (Сепір–Ворф, постструктуралізм).	2
13.	Тема 13. Мовно-лінгвістичний вимір пізнання «Лінгвістичний поворот» (Вітгенштейн, Гадамер, Дерріда): від «меж моєї мови – межі мого світу» до деконструкції значення та неможливості фіксованої істини.	2
14.	Тема 14. Рівні та форми пізнання Сучасні виклики: інтуїтивне, тілесне, емоційне та несвідоме пізнання (Мерло-Понті, феноменологія, нейрофеноменологія, embodied cognition).	2
15.	Тема 15. Пізнання і культура Постколоніальна критика (Саїд, Співак) та феміністична епістемологія: евоцентризм, гендерна упередженість та множинність форм знання (situated knowledge, Д. Гараяей).	2
16.	Тема 16. Проблема істини у пізнанні Постправа, фейкові новини та криза об'єктивності: чи втрачає істина статусу в епоху постмодерну та алгоритмічної раціональності (Фуко, Латур, Бауман)?	4
17.	Тема 17. Творчий характер пізнання	4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 11

	Дискусія між Поппером (фальсифікація як раціональний критерій) та Куном (несумірність парадигм, гештальт-перемикання) у контексті сучасних наукових революцій (ШІ, біотехнології).	
	РАЗОМ	40

7. Індивідуальні завдання

Підготовка рефератів та написання есе щодо проблемного питання за темою заняття.

Тема 1. Предмет і метод онтології

«Специфіка онтологічного методу: від дедуктивної метафізики до феноменологічного опису буття»

Тема 2. Історичний розвиток онтологічних уявлень

«Трансформація поняття "буття" в історії філософії: від античного Ейдосу до екзистенційного Dasein»

Тема 3. Абсолютне і відносне буття

«Онтологічна ієрархія: співвідношення самодостатнього (Абсолюту) та зумовленого світу»

Тема 4. Категорії буття

«Система категорій онтології як логічний каркас розуміння структури всесвіту»

Тема 5. Проблема субстанції і акциденції

«Пошук незмінної основи світу: вчення про субстанцію від Аристотеля до Спінози»

Тема 6. Філософська ідея бога в онтології

«Докази існування Бога як онтологічна проблема: порівняльний аналіз позицій Ансельма Кентерберійського та Іммануїла Канта»

Тема 7. Час і простір у метафізиці

«Субстанційна та реляційна концепції простору і часу: від Ньютона до сучасної метафізики»

Тема 8. Свобода волі як онтологічна проблема

«Дилема свободи та детермінізму: чи можлива свобода в системі суворої причинності?»

Тема 9. Особливості онтологічного аналізу людської свідомості

«Свідомість як особливий вид буття: проблема ідеального в матеріальному світі»

Тема 10. Вихідні проблеми та категорії гносеології

«Суб'єктно-об'єктна опозиція як фундаментальна структура пізнавального процесу»

Тема 11. Історичні типи пізнання і знання

«Еволюція гносеологічних стратегій: порівняння класичного раціоналізму та сучасного конструктивізму»

Тема 12. Категоріальні основи пізнавального процесу

«Категорії розуму як апіорні умови можливості досвідного знання»

Тема 13. Мовно-лінгвістичний вимір пізнання

«Гіпотеза лінгвістичної відносності: як мова визначає межі та структуру нашого пізнання»

Тема 14. Рівні та форми пізнання

«Діалектика чуттєвого та раціонального: роль абстрактного мислення у формуванні наукової теорії»

Тема 15. Пізнання і культура

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 12

«Соціокультурна зумовленість пізнання: роль традицій та ментальних парадигм у формуванні знання»

Тема 16. Проблема істини у пізнанні

«Криза класичної концепції істини в епоху постмодерну: релятивізм проти об'єктивності»

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
ПР 1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація)
ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод –
ПР 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота)
ПР 8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота)
ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 13

Результат навчання	Методи навчання
	підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.	– Практичні методи (виконання різних видів вправ, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПР 1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 14

Результат навчання	Методи контролю
ПР 7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.	<ul style="list-style-type: none"> – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПР 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен

10. Розподіл балів

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 15

здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестів.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми навчання	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	45
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	15
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій 3. Інші види робіт (наводиться перелік інших видів робіт)	До 20
Разом за виконання завдань поточного контролю	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	20

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 16

Участь у дискусії	15
Виконання тестових завдань	10
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	45

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів під час навчальних занять може використовуватися 100-бальна шкала оцінювання щодо кожного окремо виду робіт. Розрахунок загальної кількості балів, які здобувач може набрати за результатами роботи під час навчальних занять протягом семестру, проводиться за формулою:

$$P_{\text{НЗ}} = \sum(P_i \times BK_i) \times K_{\text{НЗ}}, \quad (1)$$

де $P_{\text{НЗ}}$ – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

P_i – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

BK_i – ваговий коефіцієнт за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

$K_{\text{НЗ}}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти денної форми навчання під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. За складання екзамену здобувач вищої освіти може набрати 40 балів. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю у формі екзамену, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 20 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 15–19 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 17

навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 14 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Gabriel M. Neo-Existentialism. Cambridge: Polity Press, 2019. 160 p. (Сучасний погляд на онтологію людського буття).
2. Harman G. Object-Oriented Ontology: A New Theory of Everything. Pelican Books, 2020. 304 p.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 18

3. Polishchuk O., Kovtun N., **Vitiuk I.**, Sapeńko R., Trocha B. The principle of “incomplete comprehension of object” in the context of the discourse of uncertainties in a digital society. SHS Web of Conferences. 2021. Vol. 104, 02007. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110402007>
4. Scott M. *Apocalyptic Thinking in Early Greek Philosophy*. Oxford: Oxford University Press, 2021. 272 p. (Дослідження витоків онтологічних концепцій).
5. *The Oxford Handbook of Topics in Epistemology*. Edited by Baron Reed and Sebastian Lutz. Oxford University Press, 2023. (Найсучасніший огляд проблем теорії пізнання).
6. Utiuzh I., Kovtun N., Kapritsyn I., **Vitiuk I.** Interaction of Religion and Medicine in the Period of Existential Challenges: Ukrainian Context. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2021. Vol. 41 : Iss. 1, Article 6. pp. 58-76.
7. **Vitiuk I.** Biblical motifs in neomythology of post-apocalyptic films of the XXI century: Wayward Pines. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Філософські науки*. 2021. Вип. 2(88). С. 158-167.
8. Бойченко М. І. Філософія як концептуалізація досвіду: онтологічний та гносеологічний виміри. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2021. 320 с.
9. Братко Г. В. Онтологія та гносеологія: Навчальний посібник для студентів філософських факультетів. Тернопіль: ТНПУ, 2022. 210 с.
10. Гартман М. Буття та пізнання. Основи онтології. (Пер. з нім.). Київ: Ніка-Центр, 2020. 400 с.
11. Гомілко О. Є. Антропологічні межі прогресу: філософська рефлексія. Київ: Основи, 2021. 256 с. (Аналіз онтології людини в умовах технологічних змін).
12. Деланда М. Нова онтологія для соціальних наук: Теорія асамбляжів. (Пер. з англ.). Львів: Видавництво Астролябія, 2021. 288 с.
13. Кант І. *Критика чистого розуму*. (Пер. з нім. І. Бурковського). 4-те вид. Київ: Юніверс, 2021. 712 с.
14. Кант І. *Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, що може виникнути як наука*. (Пер. з нім. В. Терлецького). Харків: Фоліо, 2022. 288 с.
15. Кебуладзе В. І. Феноменологія досвіду. Київ: Дух і Літера, 2021. 280 с. (Важлива праця з гносеології, що розглядає структури людського сприйняття).
16. Кочубей Н. В. Порядок і Хаос: синергетична парадигма сучасності. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 180 с. (Дослідження онтології складних систем).
17. Мейясу К. Після скінченності: Есе про необхідність контингентності. (Пер. з франц.). Київ: Медуза, 2019. 240 с. (Ключовий текст «спекулятивного реалізму», що переглядає класичну гносеологію).
18. Пролєєв С. В. Метаморфози новочасної раціональності*. *Філософська думка*. 2022. № 2. С. 24–41. (Гносеологічний аналіз трансформації розуму).
19. Симчич М. В. *Philosophia rationalis*: Курси логіки та гносеології в Києво-Могилянській академії. Київ: Дух і Літера, 2020. 456 с.

Допоміжна література

1. Гносеологія та епістемологія: навчальний посібник/ В.Петрушенко. Львів: "Новий світ 2000", 2023. 209 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-31.08- 05.01/033.00.1/Б/ОК23- 1-2024
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 19 / 19

2. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / під кер. Б. Кассен. К.: ДУХ І ЛІТЕРА. Т. 1. 2009. 576 с.; Т. 2. 2011. 488 с.; Т. 3. 2013. 328 с.
3. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І. Ярошовця. К.: ПАРАПАН, 2010. 774 с. / <http://javalibre.com.ua/java-book/book/2917065>
4. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс/ Майкл Лакс; пер. з англ. М. Симчич, Є. Поляков. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 584 с.
5. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний
6. посібник для студентів вищих учбових закладів. К.: Абрис, 1995. 336 с.
7. Прокопов Д. Є. Інтерпретація хиби в європейській філософії Х середині століть / Денис Євгенович Прокопов. К.: ПАРАПАН, 2008. 428 с.
8. Стружевський В. Онтологія / Владислав Стружевський; пер. з пол. К. Новікової. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 312 с.
9. Тоффлер Е. Третя хвиля / Е. Тоффлер. К.: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 475 с.
10. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П.
11. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 2003. 457 с.
12. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Л. В. Губерського. Харків: Фоліо, 2013. 510 с.
13. Baergen R. Historical Dictionary of Epistemology / Ralph Baergen. Lanham; Toronto; Oxford: Scarecrow Press, 2006. 256 p.
14. Effingham N. An Introduction to Ontology / Nikk Effingham. Cambridge: Polity, 2013. 224 p.

Інформаційні ресурси:

- 1 Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка»
<http://eztuir.ztu.edu.ua/>
- 2 Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<http://pidruchniki.ws/>
- 3 Спеціалізована е-бібліотека філософської літератури Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=
- 4 Бібліотека філософської літератури Platonanet. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://platonanet.org.ua/>
- 5 Бібліотека Фонду сприяння розвитку психічної культури. – Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>